

ประกาศกรมวิชาการเกษตร

เรื่อง โฆษณาคำขอลี้ออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียน ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518

ตามที่ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียน ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 พ.ศ. 2547 ได้กำหนดขั้นตอนการออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียน โดยให้กรมวิชาการเกษตร ดำเนินการตรวจสอบลักษณะประจำพันธุ์เบื้องต้นของพืชที่ยื่นคำขอ และประกาศที่กรมวิชาการเกษตร และที่ในเว็บไซต์ของกรมวิชาการเกษตร เพื่อให้บุคคลทั่วไปได้มีโอกาสทักท้วงภายใน 30 วันนับแต่วันปิดประกาศ นั้น

บัดนี้ ได้มีผู้ยื่นคำขอลี้ออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชสบูดำพันธุ์วัฒนา 1 และพันธุ์วัฒนา 2 ให้เป็นพันธุ์พืชขึ้นทะเบียน และกรมวิชาการเกษตร ได้ตรวจสอบลักษณะประจำพันธุ์เบื้องต้นของพืชดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอประกาศลักษณะประจำพันธุ์เบื้องต้นของสบูดำพันธุ์วัฒนา 1 และพันธุ์วัฒนา 2 ให้ทราบโดยทั่วกัน ปราบกฏตามเอกสารแนบท้ายประกาศนี้ และหากมีผู้ใดประสงค์จะทักท้วงหรือมีข้อพิพาทว่าการยื่นคำขอลี้ออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียนดังกล่าวเป็นไปโดยมิชอบ ให้แจ้งที่ฝ่ายคุ้มครองพันธุ์พืช กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร จตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900 โทรศัพท์ 0-2940-7214 ภายใน 30 วันนับตั้งแต่วันที่ประกาศเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2550

(ลงนาม)

(นายสุขวัฒน์ จันทรรณิก)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมวิชาการเกษตร

สบู่ดำพันธุ์วัฒนา 1

แหล่งที่มาและประวัติ

สบู่ดำพันธุ์วัฒนา 1 เป็นพันธุ์ลูกผสมชั่วที่ 1 ระดับชนิด (interspecific hybrid) ภายในสกุล *Jatropha* ระหว่างสบู่ดำ (*Jatropha curcas* L.) ซึ่งมีกลีบดอกสีเขียว กับเข็มปัดตาเวีย (*Jatropha integerrima*) พันธุ์ดอกสีแดงเข้ม

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ราก	รากปฐมภูมิ (primary root) มีลักษณะเป็นรากแก้วร่วมกับรากแขนง รากจากกิ่งปักชำจะเป็นรากแขนงไม่มีรากแก้ว
ลำต้น	เมื่อมีอายุประมาณ 8 เดือน จะมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.0-1.5 เซนติเมตร มีความสูงประมาณ 1.2-1.5 เมตร ลำต้นส่วนยอดและส่วนที่มีอายุน้อยจะมีสีเขียวหรือเขียวอมแดง ผิวเรียบ ความกว้างทรงพุ่มประมาณ 1 เมตร โดยเฉลี่ยจะเล็กกว่าสบู่ดำ แต่ใหญ่กว่าเข็มปัดตาเวีย ไม่มีขน ลำต้นมีเนื้อไม้มากกว่าและแข็งกว่าสบู่ดำ แต่จะอ่อนกว่า และมีเนื้อไม้แน่นน้อยกว่าเข็มปัดตาเวีย ลำต้นที่แก่จะมีสีน้ำตาล มีจุดประอยู่ทั่วไป ลำต้นที่แก่มากขึ้นจะปรากฏรอยประเป็นทาง โดยเฉพาะส่วนโคนจะปรากฏรอยประเป็นทางอยู่ทั่วไป แต่บางต้นไม่ปรากฏรอยประตามส่วนยาวของลำต้น ส่วนเข็มปัดตาเวียมีลำต้น สีน้ำตาลดำ ผิวเรียบ สบู่ดำมีลำต้นสีเขียว มีรอยเกล็ดตา (bud scale scar) ตลอดลำต้น และลำต้นของลูกผสมไม่มีน้ำยาง
ใบ	เมื่อแก่เป็นแผ่นใบรวมแบบ palmately compound รอยหยัก (lobed) 3-5 หยัก มีทั้งรอยหยักตื้นและรอยหยักลึกกว่าสบู่ดำทำให้รูปร่างใบแตกต่างกัน ขอบใบเรียบ (entire) โคนใบรูปหัวใจ (cordate) ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) การจัดเรียงตัวของเส้นใบแบบ palmately netted venation แผ่นใบมีสีเขียวหรือเขียวอมเหลือง ขนาดของแผ่นใบเล็กกว่าสบู่ดำ แต่ใหญ่กว่าและมีรูปร่างแตกต่างจากเข็มปัดตาเวีย เข็มปัดตาเวียใบ

มีรูปร่างส่วนใหญ่เป็นรูปขอบขนานแกมรูปไข่ (ovate-oblong) หรือรูปรี (elliptic) สีของใบลูกผสมส่วนใหญ่หลังใบจะมีรอยประใหญ่หรือเล็กเห็นได้ชัดเจนในใบอ่อนหรือบางทีก็ไม่มี

- ดอก** ออกดอกบริเวณปลายยอด ปลายกิ่งหรือข้างๆ กิ่งระหว่างก้านใบ ลักษณะเป็นช่อดอกแบบช่อกระจุกซ้อน (compound dichasium) แต่เป็นชั้นซ้อนน้อยกว่าสนุ่นดำเป็นชั้นใกล้เคียง กับเข็มปัดตาเวีย แต่ช่วงสั้นกว่า เป็นดอกไม้สมบูรณ์เพศ ดอกเพศผู้และดอกเพศเมียอยู่แยกกัน (monoecious) แต่อยู่ภายในช่อดอกเดียวกัน ดอกเพศผู้ และดอกเพศเมียมีกลีบเลี้ยงและกลีบดอก 5 กลีบเท่ากัน คล้ายกับสนุ่นดำ และเข็มปัดตาเวีย แต่กลีบดอกจะมีสีชมพูและยาวกว่าสนุ่นดำหรือยาวใกล้เคียงกับเข็มปัดตาเวีย แต่ปลายกลีบดอกจะม้วน ดอกเพศผู้มีอับเรณู 10 อับ แบ่งเป็น 2 วง วงละ 5 อับ อับเรณูมีสีเหลือง ดอกเพศเมียประกอบด้วยรังไข่ (ovary) แบ่งเป็น 3 ห้อง ด้านบนของรังไข่เป็นก้านชูเกสรเพศเมีย ซึ่งยอดเกสรเพศเมีย (stigma) แยกเป็นแฉกๆ แต่ละแฉกเป็นจักๆ คล้ายดอกสนุ่นดำและเข็มปัดตาเวีย อัตราส่วนของดอกเพศผู้ต่อดอกเพศเมียพบได้ตั้งแต่ 10 ต่อ 1 ถึง 15 ต่อ 1 จำนวนดอกภายในช่อจะมีประมาณ 30 – 70 ดอก
- ผล** เป็นแบบเปลือกแข็งเมล็ดเดี่ยว (nut) มี 3 ช่อง (locule) เปลือกค่อนข้างหนา ผลคล้ายสนุ่นดำ แต่มีขนาดเล็กกว่าแตกต่างจากผลของเข็มปัดตาเวีย ซึ่งมีเปลือกบางกว่า ลักษณะเป็นพู 3 พู เมื่อดูจากภายนอก ผลอ่อนมีสีเขียว ผลแก่มีสีเหลืองและเปลี่ยนเป็นสีดำ เช่นเดียวกับสนุ่นดำ แต่แตกต่างจากเข็มปัดตาเวีย เมื่อแก่มีสีน้ำตาลปนเทา
- เมล็ด** รูปร่างแบบขอบขนานปลายมน (oblong) คล้ายสนุ่นดำ มีเปลือกหุ้มสีดำ ส่วนของเอ็นโดสเปิร์ม (endosperm) และเอ็มบริโอ (embryo) มีสีขาว แตกต่างจากเมล็ดของเข็มปัดตาเวีย ซึ่งมีเมล็ดคล้ายสนุ่นแดง

สบู่ดำพันธุ์วัฒนา 1

สบู่ดำพันธุ์วัฒนา 2

แหล่งที่มาและประวัติ

สบู่ดำพันธุ์วัฒนา 2 เป็นพันธุ์ลูกผสมชั่วที่ 1 ระดับชนิด (interspecific hybrid) ภายในสกุล *Jatropha* ระหว่างสบู่ดำ (*Jatropha curcas* L.) ซึ่งมีกลีบดอกสีเขียว กับเข็มปัดตาเวีย (*Jatropha integerrima*) พันธุ์ดอกสีแดงเข้ม ซึ่งลูกผสมที่ได้มีดอกสีขาว (ลูกผสมที่ได้จากการผสมพันธุ์ระหว่างสบู่ดำ (*Jatropha curcas* L.) ซึ่งมีกลีบดอกสีเขียว กับเข็มปัดตาเวีย (*Jatropha integerrima*) พันธุ์ดอกสีชมพู จะให้ดอกสีขาวได้เช่นเดียวกัน)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ราก	รากปฐมภูมิ (primary root) มีลักษณะเป็นรากแก้วร่วมกับรากแขนง
ลำต้น	ปีแรกอายุประมาณ 8 เดือน จะมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.0-1.5 เซนติเมตร มีความสูงประมาณ 1.2-1.5 เมตร ลำต้นส่วนใหญ่จะมีสีเขียว ผิวเรียบ ความกว้างทรงพุ่มประมาณ 1 เมตร โดยเฉลี่ยจะเล็กกว่าสบู่ดำ แต่ใหญ่กว่าเข็มปัดตาเวีย ไม่มีขน ลำต้นมีเนื้อไม้มากกว่าและแข็งกว่าสบู่ดำแต่จะอ่อนกว่า และมีเนื้อไม้น้อยกว่าเข็มปัดตาเวีย ลำต้นที่แก่จะมีสีน้ำตาล มีจุดประอยู่ทั่วไป ลำต้นที่แก่มากขึ้นจะปรากฏรอยประเป็นทาง โดยเฉพาะส่วนโคนจะปรากฏรอยประเป็นทางอยู่ทั่วไป แต่บางต้นไม่ปรากฏรอยประตามส่วนยาวของลำต้น ส่วนเข็มปัดตาเวียมีลำต้นสีน้ำตาลดำ ผิวเรียบ สบู่ดำมีลำต้นสีเขียว และมีรอยเกล็ดตา (bud scale scar) ตลอดลำต้น และลำต้นของลูกผสมไม่มีน้ำยาง
ใบ	เมื่อแก่เป็นแผ่นใบรวมแบบ palmately compound รอยหยัก (lobed) 3-5 หยัก มีทั้งรอยหยักตื้นและรอยหยักลึกกว่าสบู่ดำทำให้ดูรูปใบแตกต่างกัน ขอบใบเรียบ (entire) โคนใบรูปหัวใจ (cordate) ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) การจัดเรียงตัวของเส้นใบแบบ palmately netted venation แผ่นใบมีสีเขียวหรือเขียวอมเหลือง ขนาดของแผ่น

ใบเล็กกว่าสบู่ดำ แต่ใหญ่กว่าและมีรูปร่างแตกต่างจากเข็มปัดตาเวีย เข็มปัดตาเวียใบมีรูปร่างส่วนใหญ่เป็นรูปขอบขนานแกมรูปไข่ (ovate-oblong) หรือรูปรี (elliptic) สีของใบลูกผสมส่วนใหญ่หลังใบจะมีรอยประใหญ่หรือเล็กเห็นได้ชัดเจนในใบอ่อนหรือบางทีก็ไม่มี

- ดอก** ออกดอกบริเวณปลายยอด ปลายกิ่งหรือข้างๆ กิ่งระหว่างก้านใบ ลักษณะเป็นช่อดอกแบบช่อกระจุกซ้อน (compound dichasium) แต่เป็นชั้นซ้อนน้อยกว่าสบู่ดำเป็นชั้นใกล้เคียงกับเข็มปัดตาเวีย แต่ช่วงสั้นกว่า เป็นดอกไม้สมบูรณ์เพศ ดอกเพศผู้และดอกเพศเมียอยู่แยกกัน (monoecious) แต่อยู่ภายในช่อดอกเดียวกัน ดอกเพศผู้ และดอกเพศเมียมีกลีบเลี้ยงและกลีบดอก 5 กลีบเท่ากัน คล้ายกับสบู่ดำ และเข็มปัดตาเวีย แต่กลีบดอกจะมีสีขาวและยาวกว่าสบู่ดำหรือยาวใกล้เคียงกับเข็มปัดตาเวีย แต่ปลายกลีบดอกจะม้วน ดอกเพศผู้มีอับเรณู 10 อับ แบ่งเป็น 2 วง วงละ 5 อับ อับเรณูมีสีเหลือง ดอกเพศเมียประกอบด้วยรังไข่ (ovary) แบ่งเป็น 3 ห้อง ด้านบนของรังไข่เป็นก้านชูเกสรเพศเมีย ซึ่งยอดเกสรเพศเมีย (stigma) แยกเป็นแฉกๆ แต่ละแฉกเป็นจักๆ คล้ายดอกสบู่ดำและเข็มปัดตาเวีย อัตราส่วนของดอกเพศผู้ต่อดอกเพศเมียพบได้ตั้งแต่ 10 ต่อ 1 ถึง 15 ต่อ 1 จำนวนดอกภายในช่อจะมีประมาณ 30–70 ดอก
- ผล** เป็นแบบ เปลือกแข็งเมล็ดเดี่ยว (nut) มี 3 ช่อง (locule) เปลือกค่อนข้างหนา ผลคล้ายสบู่ดำ แต่มีขนาดเล็กกว่าแตกต่างจากผลของเข็มปัดตาเวีย ซึ่งมีเปลือกบางกว่า ลักษณะเป็นพู่ 3 พู่ เมื่อดูจากภายนอก ผลอ่อนมีสีเขียว ผลแก่มีสีเหลือง และเปลี่ยนเป็นสีดำ เช่นเดียวกับกับสบู่ดำ แต่แตกต่างจากเข็มปัดตาเวีย เมื่อแก่มีสีน้ำตาลปนเทา
- เมล็ด** รูปร่างแบบขอบขนานปลายมน (oblong) คล้ายสบู่ดำ มีเปลือกหุ้มสีดำ ส่วนของเอ็นโดสเปิร์ม (endosperm) และเอ็มบริโอ (embryo) มีสีขาว แตกต่างจากเมล็ดของเข็มปัดตาเวีย ซึ่งมีเมล็ดคล้ายสบู่แดง

สมุดคำพันธุวัฒนา 2